

Στην αυγή της νέας εποχής.

Οι αρχιτέκτονες και ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση πρέπει ν' αποφασίσουν

Άρθρο του

Θανάση Παππά, Γενικού Γραμματέα του ΔΣ του ΣΑΔΑΣ - ΠΕΑ

Μέρος πρώτο

Οι κατασκευές στην χώρα και η απουσία της αρχιτεκτονικής

Για το έτος 2000 η χώρα μας κατατάσσεται στην 34^η θέση μεταξύ των κατασκευαστικών αγορών του κόσμου με τζίρο που φτάνει τα 15 δις \$ (11,5% του ΑΕΠ) ενώ για την επόμενη πενταετία, η κατασκευαστική δραστηριότητα θα συνεισφέρει το 20% του ΑΕΠ. Η αύξηση της απασχόλησης στις κατασκευές το 1999 έφτασε στο 7,8% σε σχέση με το 1997, ενώ όλοι όσοι ασχολούνται με το κύκλωμα της κατασκευής (κατασκευαστές – μελετητές – τομείς δομικών υλικών κλπ) προσεγγίζουν το 16% της συνολικής απασχόλησης στην χώρα.

Διαπιστώνεται όμως ότι, οι μείζονες παρεμβάσεις των δημοσίων φορέων στον αστικό χώρο, τα μικρότερα έργα στο κέντρο και την περιφέρεια, πραγματοποιούνται ως «τεχνικά έργα» που η έννοια της αρχιτεκτονικής είναι απύσχα κατά κανόνα. Για παράδειγμα τα ολυμπιακά έργα και τα λεγόμενα «μεγάλα έργα» στο σύνολό τους εξελίσσονται ως μεμονωμένα «τεχνικά έργα» που δεν εντάσσονται σε ένα συνολικό στρατηγικό σχέδιο για την ανασυγκρότηση των λειτουργιών της πόλης. Έτσι η υλοποίηση έργων, που θα ολοκληρώσουν τις υποδομές για την πραγματοποίηση των ολυμπιακών έργων, χωρίς ταυτότητα και αρχιτεκτονική έκφραση, συνιστά την τελευταία φάση «ανάπτυξης» της χώρας, που ολοκληρώνει ίσως το «μεταπολεμικό μοντέλο» της πολεοδομικής και οικιστικής ανασυγκρότησης.

Διαπιστώνεται επίσης πως η απουσία της αρχιτεκτονικής χωρίς την ένταξη των έργων σε ένα συνολικότερο σχεδιασμό, η περιφρόνηση των αρχιτεκτονικών – πολεοδομικών διαγωνισμών και η πραγματοποίηση των έργων με το σύστημα της μελετοκατασκευής, αποτυπώνει την αποτυχία των δημοσίων φορέων που με άλλοθι τις καθυστερήσεις που οι ίδιοι προκάλεσαν **παραμερίζουν προκλητικά την αρχιτεκτονική και τους αρχιτέκτονες** από τα μεγάλα έργα και όχι μόνο, παρότι πραγματοποιούνται μεγάλες επενδύσεις στον τομέα.

Τα τεχνικά έργα χωρίς φυσιογνωμία και αρχιτεκτονική έκφραση, που κατασκευάζονται με την ίδια συνταγή, αναπαράγουν τα δομικά προβλήματα του αστικού χώρου και ανασυνθέτουν ένα τοπίο ομοιόμορφο σε ένα περιβάλλον χωρίς ενδιαφέρον και αισθητική. Η πολιτεία και οι φορείς του δημοσίου δεν έχουν κατανοήσει την σημασία των δημοσίων κτιρίων με αρχιτεκτονική έκφραση για την αναβάθμιση των πόλεων και κυρίως δεν αισθάνονται την ανάγκη **πως απαιτείται η αντικατάσταση της πολιτικής των κατασκευών με αυτήν της ποιότητας του σύγχρονου αρχιτεκτονικού έργου, μέσω της αρχιτεκτονικής**. Δεν κατανοούν πως τα τεχνικά έργα (μικρά και μεγάλα) χωρίς έμπνευση, αρχιτεκτονική ιδέα και έκφραση, πέραν των άλλων έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην αισθητική των πόλεων αλλά και των πολιτών που εθίζονται στα παραδείγματα που τους προσφέρει η πολιτεία.

☑ **Μέρος δεύτερο**

Τα θεσμικά – επαγγελματικά προβλήματα των αρχιτεκτόνων

Είναι γνωστό το νομοθετικό πλαίσιο που καθορίζει αρμοδιότητες για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα αλλά και τις αρμοδιότητες – επαγγελματικά δικαιώματα άλλων κατηγοριών πτυχιούχων ΑΕΙ & ΤΕΙ.

Επίσης είναι γνωστό πως με την ΚΟ 85/384/ΕΟΚ για την αμοιβαία αναγνώριση των πτυχίων στον τομέα της αρχιτεκτονικής και το ΠΔ 107/93 καθορίζονται **οι ελάχιστες απαιτήσεις** του περιεχομένου σπουδών του πτυχίου αρχιτεκτονικής **που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση** για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στον ευρωπαϊκό χώρο .

Ωστόσο στον εθνικό χώρο ασκούν το επάγγελμα του αρχιτέκτονα :

- Διπλωματούχοι ανωτάτων σχολών, με μέγιστο χρόνο σπουδών αρχιτεκτονικής δύο (2) εξάμηνα.
- Πτυχιούχοι σχολών που δεν ανήκουν στην ανώτατη εκπαίδευση

Επί πλέον με το πρόσχημα της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 89/46 προωθείται η ανωτατοποίηση των ΤΕΙ με νομοθετικές ρυθμίσεις και μέσω του ΠΔ 318/94 καθορίζονται επαγγελματικά δικαιώματα, ενώ δημιουργούνται προγράμματα σπουδών (ΤΕΙ Πάτρας) του τύπου «Ανακαίνιση & αποκατάσταση κτιρίων» για παραγωγή «Αρχιτεκτόνων»!

Είναι προφανές πως **η άσκηση της αρχιτεκτονικής πρέπει να πραγματοποιείται από τους καθ' ύλην αρμοδίους τόσο** στο επίπεδο του γνωστικού αντικείμενου **όσο** και των επαγγελματικών δικαιωμάτων.

Και γι' αυτό **πρέπει το ΥΠΕΧΩΔΕ να επιλύσει το πρόβλημα** καθόσον η τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου (Ν.4663/30) αποτελεί δέσμευση της χώρας σε σχέση με την ΚΟ 85/384/ΕΟΚ και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να εκδοθεί εγκύκλιος για την εφαρμογή του ΠΔ 107/93, στον εθνικό χώρο, και να προωθηθεί νομοθετική ρύθμιση για θέματα που δεν εντάσσονται στο παραπάνω Π.Δ.

Στο «θολό τοπίο» προστίθενται θέματα που σχετίζονται:

- α. με την επιχειρούμενη τροποποίηση η κατάργηση της ΚΟ για τους αρχιτέκτονες από την ευρωπαϊκή επιτροπή, στα πλαίσια του «ελεύθερου ανταγωνισμού» με στόχο την θεσμοθέτηση μιας **γενικής οδηγίας**,
- β. τα θέματα της διάρκειας σπουδών στον τομέα της αρχιτεκτονικής,
- γ. της πιστοποίησης των πανεπιστημίων και των πανεπιστημιακών σπουδών,
- δ. της πραχτικής άσκησης,
- ε. της διαδικασίας άδειας άσκησης του επαγγέλματος,
- στ. της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης

θέματα που βρίσκονται πλέον στο επίκεντρο για τις ευρωπαϊκές ενώσεις των αρχιτεκτόνων αλλά και των ελλήνων αρχιτεκτόνων.

Πρέπει να προσθέσουμε τις προσπάθειες για την «προσαρμογή» των διατάξεων για τις δημόσιες συμβάσεις (Ν.716/77) στα ευρωπαϊκά δεδομένα, τα θέματα εκσυγχρονισμού των διαδικασιών κατάρτισης και εκτέλεσης των συμβάσεων, της θεσμοθέτησης μητρώου μελετητών και εταιρειών ή γραφείων μελετών.

Όλα τα παραπάνω θέματα **βρίσκονται στο επίκεντρο και πρέπει με συντονισμένες ενέργειες και επεξεργασίες να βρεθούν βιώσιμες επιλύσεις προς όφελος των αρχιτεκτόνων και της αρχιτεκτονικής.**

Μέρος τρίτο

Η δομή της πανελληνίας Ενωσης – Προβλήματα & όρια

Όχι μεγάλο μέρος της αρχιτεκτονικής κοινότητας εμπλέκεται με τις δραστηριότητες του ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ. Οσοι όμως παρακολουθούν, γνωρίζουν πως στις εκλογές ψηφίζει περίπου το 18% των αρχιτεκτόνων της χώρας, ποσοστό εξαιρετικά χαμηλό και πως η πανελλαδική διάρθρωση και η ύπαρξη Συλλόγων σε όλη την χώρα έχει πολύ ελαστικά χαρακτηριστικά.

Στις 13 περιφέρειες και για 51 Νομούς παρουσιάζονται 26 Σύλλογοι παρότι ψηφίζουν στις πανελλαδικές εκλογές αρχιτέκτονες σε όλες τις περιφέρειες της χώρας!

Επιπλέον προκύπτει ένα δομικό ζήτημα υπόστασης – λειτουργίας της Πανελλαδικής αντιπροσωπείας καθώς ως πολυπληθές όργανο (165 μέλη) δεν διαθέτει συνοχή, απλώς συνέρχεται και αναλώνεται κατά τεκμήριο σε συζητήσεις γενικού περιεχομένου. Οι όποιες επεξεργασίες – θέσεις της δεν διαχέονται στους συλλόγους καθώς οι εκπρόσωποι σε αυτήν δεν έχουν σχέση με τα όργανα διοίκησης των τοπικών συλλόγων.

Τα προβλήματα εφαρμογής του καταστατικού όπως ισχύει είναι πλέον ανυπέρβλητα. Ποικιλία καταστατικών πανελλαδικά, απουσία κανονισμών λειτουργίας σε διάφορα επίπεδα, προβλήματα στην Απική με την ύπαρξη μόνο της γενικής συνέλευσης, αρρυθμίες στις λειτουργίες των προβλεπόμενων συντονιστικών οργάνων κλπ.

Εν γένει προκύπτει πως **η δομή της πανελληνίας ένωσης και των Συλλόγων – Τμημάτων, δε μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες** και δεν μπορεί να υπηρετήσει τον κλάδο στην νέα εποχή που έρχεται. Έτσι η καταστατική διάρθρωση **δεν υπηρετεί το παρόν και το μέλλον του κλάδου, απλώς συντηρεί μια δομή που έρχεται από το παρελθόν.**

Μέρος τέταρτο

Η δράση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ

Το ΔΣ με τους προγραμματικούς του στόχους ξεδίπλωσε μια βεντάλια στόχων σε όλα τα επίπεδα **με σκοπό** την ανάδειξη της Πανελληνίας Ενωσης σε εκείνο το όργανο διοίκησης των Ελλήνων αρχιτεκτόνων που θα καθίστατο ο έγκυρος συνομιλητής απέναντι στους δημόσιους φορείς και θα απέβαλε τις κλειστοφοβικές τάσεις **αναδεικνύοντας την αρχιτεκτονική και τους αρχιτέκτονες ως τον ουσιαστικό παράγοντα για τη βελτίωση των όρων άσκησης του επαγγέλματος.**

Η ανάληψη πρωτοβουλιών για τη βελτίωση των οικονομικών, η ανακατασκευή των γραφείων του ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ, η μεθοδική αναδιάρθρωση των μονίμων επιτροπών και ομάδων εργασίας, η ενίσχυσή τους με συγκεκριμένα οργανοτεχνικά μέτρα, η δημιουργία του SITE του Συλλόγου, η ενίσχυση της συντακτικής επιτροπής και η βελτίωση της σύμβασης με τον εκδότη και επομένως και του περιοδικού αρχιτέκτονες, η υλοποίηση δράσεων στον τομέα της αρχιτεκτονικής με εκδηλώσεις, με συμμετοχή στο δίκτυο αρχιτεκτονικής του ΥΠΠΟ, η πραγματοποίηση της συνδιάσκεψης όλων των ευρωπαϊκών ενώσεων των αρχιτεκτόνων στην Αθήνα και η ενίσχυση της παρουσίας μας στη CAE, η αναβαθμισμένη λειτουργία των συντονιστικών **στην περιφέρεια** με πραγματοποίηση εκδηλώσεων αρχιτεκτονικής, η πραγματοποίηση συσκέψεων με όλους τους συλλόγους της χώρας, οι συνεχείς παρεμβάσεις – θέσεις σε μεγάλο πλήθος μικρών και μεγάλων προβλημάτων, εντάσσεται σε μια λογική : **στη συνολική ανάδραση του κλάδου, στην αναβάθμιση των λειτουργιών της πανελληνίας Ένωσης, στην προβολή του έργου της και του έργου των Ελλήνων αρχιτεκτόνων, ώστε από καλύτερες θέσεις να καταστεί ο έγκυρος συνομιλητής με την πολιτεία και τους φορείς για τη βελτίωση της θέσης των αρχιτεκτόνων και της αρχιτεκτονικής.**

Ηδη είναι στην ημερήσια διάταξη όλα τα θέματα που σχετίζονται :

- με την οργανοτεχνική δομή του κλάδου με τα λειτουργικά προβλήματα του καταστατικού και των Συλλόγων αρχιτεκτόνων πανελλαδικά
- με τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που επιβάλλονται για την αναδιάρθρωση του κλάδου και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής ως συστατικού στοιχείου για μια νέα εθνική πολιτική.
- με τη συγκρότηση ενός **μετώπου για την αρχιτεκτονική** μέσω της συνέργειας και συνεργασίας όλων των φορέων που σχετίζονται με την αρχιτεκτονική στη χώρα για τη διεκδίκηση νέων επιλύσεων σε όλο το πλέγμα παραγωγής του δομημένου περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με την **άσκηση του επαγγέλματος** του αρχιτέκτονα, **τα επαγγελματικά δικαιώματα, την εκπαίδευση** και την υλοποίηση **ενός προγράμματος δημοσίων παρεμβάσεων** για την προώθηση της αρχιτεκτονικής δημιουργίας.

Μέρος πέμπτο

Το «αναπόφευκτο δίλλημα» για την Πανελλήνια Ένωση

Ο ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ έχει μακρά πορεία. Οι ασχολούμενοι με τις δραστηριότητές του διαχρονικά γνωρίζουν τα όριά του. Όλοι γνωρίζουμε πως με πρόσχημα τη θεσμική υστέρηση, την έλλειψη οικονομικών και τα εγγενή προβλήματα, μπορούμε να **πορευόμαστε ως ένα σωματείο με συρρικνωμένες δραστηριότητες και ελάχιστες απαιτήσεις**. Ούτως ή άλλως δε διακυβεύεται η ύπαρξή του από κανέναν.

Γνωρίζουμε επίσης πως όλοι όσοι αισθάνθηκαν κουρασμένοι από τις ατελέσφορες διαδικασίες, την απουσία οραματικών στόχων, την απροθυμία για ενασχόληση με την αρχιτεκτονική και τους

αρχιτέκτονες, **οδηγήθηκαν σε άλλες μορφές οργάνωσης** που κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί η ενασχόληση με την αρχιτεκτονική πράξη, την προβολή της αρχιτεκτονικής δημιουργίας και του έργου των αρχιτεκτόνων. Καθαρά και λιτά.

Τέλος γνωρίζουμε πως ορισμένοι άλλοι βολεύονται με ένα ΣΑΔΑΣ, στο περιθώριο χωρίς πολλά – πολλά, ασχολούμενοι με βυζαντινισμούς που εντέλει δεν ενδιαφέρουν κανέναν. Επιθυμούν ένα ΣΑΔΑΣ χωρίς πανελλαδική υπόσταση και εμβέλεια, **χωρίς ουσιαστική εργασία για επεξεργασία και ανάδειξη προβλημάτων**. Δυσφορούν όταν μεταβάλλεται το τοπίο και γίνεται προσπάθεια για αποδέσμευση από τη μιζέρια και την καθημερινότητα. Μόνο οι αρχιτεκτονικές επιτροπές και οι εκπροσωπήσεις τους τονώνουν κι έχουν μια ζέση για ενασχόληση.

Ενόψει μάλιστα και των επικείμενων εκλογών είμαστε ενώπιον ενός κρίσιμου διλήμματος

:

Θα ψευτοσυντηρούμε μια κατάσταση που δεν πάει άλλο ή θα **οδηγηθούμε σε μια αλλαγή πορείας**, που αχνά έχει κάνει την παρουσία της, **στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης της πανελληνίας ένωσης με στόχο τη δομική προσαρμογή της στις νέες απαιτήσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που γίνεται πλήρως ανταγωνιστικό για την άσκηση του επαγγέλματος ;**

Θα στηριχτούμε στις αποφάσεις της ΕΕ για τη αρχιτεκτονική, στις θέσεις της UIA και της CAE για το παρόν και το μέλλον της αρχιτεκτονικής, θα προωθήσουμε τη συνεργασία με όλο τον κόσμο της αρχιτεκτονικής για την υλοποίηση της θεσμικής αναθεώρησης και την εξεύρεση του κατάλληλου οργανωτικού σχηματισμού για τη δομή των Ελλήνων αρχιτεκτόνων ή θα αναδιπλωθούμε στην παλιά εποχή ενός περιθωριοποιημένου ΣΑΔΑΣ ;

Θεωρούμε πως αναπόφευκτα ήδη **έχουν ανοίξει όλα τα θέματα** για τα οποία **όλοι οι αρχιτέκτονες έχουν το λόγο**. *Η συνειδητοποίηση των δομικών μας προβλημάτων και η καθολική συναίνεση αρχιτεκτόνων και αρχιτεκτονικών συλλόγων με τη δυναμική τους παρουσία - παρέμβαση θα δώσουν μια νέα δυναμική ώστε να προχωρήσουμε σε αντεπίθεση με σκοπό μια νέα δομική και θεσμική υπόσταση του κλάδου μας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.*

Η ιστορία μας πρέπει να μας οδηγήσει σε υπέρβαση και όχι σε συναισθηματική συρρίκνωση και παγίωση μιας αδιέξοδης κατάστασης. Σε αυτήν την προοπτική απαιτείται συντεταγμένη πορεία όπου όλοι οι αρχιτέκτονες δικαιούνται να μετάσχουν, όλοι οι Σύλλογοι πρέπει να συνεισφέρουν ώστε το προσεχές διάστημα να αποφασίσει ο κλάδος την αμετάκλητη θέση του για γενική αναδιάρθρωση του κλάδου, για τη θεσμική μεταρρύθμιση και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής ως συστατικού στοιχείου για μια νέα εθνική πολιτική για την αρχιτεκτονική.

Η πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων, το διοικητικό της Συμβούλιο και η Πανελλαδική Αντιπροσωπεία πρέπει να καθορίσουν τους στόχους και τα βήματα για τη νέα δυναμική που έχει ανάγκη ο κλάδος ώστε με νέο αέρα να αντιμετωπίσει τα προβλήματα.

Ειδάλλως το δίλημμα θα παραμείνει και όπως λέει ο ποιητής : *«Τ' άπιαστο ολόκληρο το δίνω. Κανείς δε το παίρνει».*